

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

גליון מ"ו

[תש"ע]

שנה כ"ו

בשולחן המהור יום ש"ק פרשת ואתחנן תשכ"ב

בתוה"ק (ד, ל) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו. יבואר דהנה כל מה דעביד רחמנא לטב עביד ומאתו לא תצא הרעות, ומה שמעניש ומביא לפעמים צרות על עם בני ישראל אין זאת אלא למען להיטיב אחריתם, שיתבוננו על מה הגיעה אליהם הצרה הזאת על אשר עזבו את ה' ולא אבו בדרכיו הלוך, ושבו ונחמו על הרעה ויחזרו בתשובה שלימה. וז"ש בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים, וזאת לא בתורת נקמה ח"ו אלא לטובתך כדי שיהא ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו.

בשולחן המהור ליל ש"ק פרשת ואתחנן תשכ"מ

בתוה"ק (ו, יא) ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם. נראה כמה שאמר הכתוב בלשון יחיד דלהורות נתן שאין לו לאדם מישראל להסתכל ולהתחשב כמה שאחרים עושים, וכאשר יודע על פי התורה שזה דרך ה' ילך לבטח דרכו אף אם כל העולם עושים ואומרים אחרת. וכמו שידוע מאמרו של החתם סופר על פסוק (תהלים מו, ג) על כן לא נירא בהמיר ארץ, היינו שלא נירא ולא נפחד אף בראותינו שכל הארץ עוזבים אמונתם וממירים דתם ח"ו ואנחנו לא נוזו מאמונתינו, דאף אם שאר יהודי יחיד בעולם לא אביש לאף אחד רק אל ה' אשא עיני לשמור את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים שמצוה אותי לעשותם.

בשולחן המהור יום ש"ק פרשת ואתחנן תשכ"ט

בתוה"ק (ו, כד) ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו לטוב לנו ולחיותינו כהיום הזה. יש לפרש אומרו ליראה את ה' אלקינו על דרך שדרש ר' עקיבא (פסחים כב:) את ה' אלקיך תירא לרבות תלמודי חכמים. והנה מבואר ברמב"ם שיש ללמוד מתן שכרן של מצוות מתוך עונשם המפורש וכגון עבירה שעונשה כרת הרי ששכר קיומה גדול מאוד, וכמו כן יש

ללמוד ממה שמצינו (חגיגה ה.) בההוא תלמידא דשכב אדוזטר משום דמבעמא ברכותיו הוה עיי"ש דמי שנוהר במורא חכמים בדין הוא שיטול שכרו אורך ימים ושנות חיים (ועיין שו"ת דברי יציב האו"ח סימן כ"ח אות ה'), וזה שסיים הכתוב כאן ולחיותינו בהיום הזה והבן.

בשולחן המהור ליל ש"ק פרשת ואתחנן תשל"מ

בתוה"ק (י, יב) והיה כי יביאך ה' אלקיך אל הארץ וגו' לתת לך ערים גדולות וטובות אשר לא בנית וגו', השמר לך פן תשכח את ה' וגו'. ונראה בהקדם מה שהביא זקה"ק (דברים שנאמרו כבר מלפני כמה וחמשים שנה) באגרא דפירקא (אות קכ"ו) בשם הרה"ק מוהרמ"מ מרימנוב זי"ע, על מה שהוא מן התימא שאנחנו רואין כמה פעמים הילדים בקטנותם הולכים לבית רבם ומתמידים בלימוד תורתם ומתפללים בכוונה ועונים איש"ר ואמן ומיישרים אורחותם ואח"כ כשמתגדלים מתהפכים ח"ו במדות גרועות ומבטלים התורה והתפלה וכו', שהוא על שאבותיהם האכילו אותם ממון גזל שסיגלו על ידי משא ומתן שאינו באמונה ונתפטמו באיסורים ושב להם לבשר מבשרם ועל ידי זה נולדים תאוות ומדות גרועות וכו' עיי"ש.

ולפיכך מאוד נזהרו אבותינו הקדושים שלא לקבל ממון ממי שמרויח שלא ביושר או שאינו מתנהג כהוגן, וזקה"ק מצאנו זי"ע היה מחלק את הכסף שקיבל לשלשה כיסים נפרדים שבבגדו, בכיס אחד למעלה נגד לבו נתן לעתים נדירים מעט כסף לצורך הוצאת הבית, ובכיס אחר נתן רוב הממון שקיבל כדי לחלק לצורכי צדקה, ואילו בכיס שלישי נתן כסף שהועיד לאיבוד, שלא רצה אף ליתן צדקה ממעות כאלו. וכ"ק אאמ"ר זי"ע נכח פעם כאשר זקה"ק לקח שטר כסף בסך עשרת אלפים וכרכה באורך כמו פתילה והדליק בה את המקטרת ('לולקע'), ואחר כך תחבה בתוך המקטרת כדי שתישרף היטב ולא יישאר מאומה מהנייר. וראיתי אצל הגה"צ אבד"ק נאסויד זצ"ל קודם שקיבל כסף שהיה בודק וחוקר את האיש על כל פרטי התנהגותו ואנשי ביתו, אם היא מגלחת שערותיה וכיוצא בזה. ואנן מה נעני אבתריהו, שאם הדברי חיים ברוב קדושתו היה מתיירא לנפשו שהכסף לא יזיק לו, וכפי שהעיד בגודלו זקה"ק מוהרצ"א (מגיד תעלומה ברכות לב. בד"ה ודי וזהב) שענינו ראו ולא זר אנשים שהיה ירא לגשת אליהם מחמת גודל קדושתם ונתרוקנו מכל וכל עיי"ש, על אחת כמה וכמה שאנו חייבים לזהר בנפשותינו ובפרט במדינה טמאה הלזו. ורואים בעליל כמה וכמה אנשים אשר מעת שנתמנו בשררה על הציבור נהיו פוחתים והולכים.

וזה הענין כמה שנאמר (ויקרא יד, לג) כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם, וברש"י בשורה היא להם

שהנגעים באים עליהם וכו' עיי"ש לדרכו בקודש, ולהנ"ל נראה דאלו הנכסים אשר לא ממקור קדוש יהלכו ואין רצונו ית"ש שישראל קדושים יהנו מהם מביא עליהם נגעים כדי שיצוה הכהן לפנות ולנתץ את האבנים, דאף האבנים אסורים בהנאה.

ועל זה רמז הכתוב כאן באומרו לתת לך ערים גדולות וטובות אשר לא בנית וגו', וכיון שאתה מקבל מאחרים הרי אתה צריך לשמירה יתירה שזה לא יזיק לך ותאבד אמונתך, השמר לך פן תשכח את ה' אשר הוציאך מארץ מצרים מבית עבדים.

ויעזור השי"ת לכל בני ישראל בכל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם שיהא להם פרנסה כשרה (א כשר'ע און עהרליכע פרנסה), שנוכל לילך בדרכי אבות ולגדל הבנים בדרכי ה', כבר קרוב מאוד לימות המשיח, ב"ה שהגענו כבר לשבת נחמו ומתחילים ימי החסדים של ימים הקדושים, ויעזור השי"ת שנוכה לתשובה שלימה ושנוכל להכין עצמינו לקראת הימים הקדושים, והשנה תהא סוף וקץ לכל צרותינו תחלה וראש לפדיון נפשינו וניגאל גאולה עולם במהרה בימינו אמן.

בעידן רעוא דרעוין פרשת ואתחנן תשל"ט לפ"ק

בתוה"ק ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר ה"א אתה החלות להראות את עבדך וגו', וצל"ב כוונתו בהקדמה זו של אתה החלות וגו', גם יל"ד באומרו בעת ההיא, וגם מלת לאמר שלכאורה נראה כשפת יתר. ונקדים לבאר ענין דת"ב נקרא מועד (שו"ע או"ח סי' תקנ"ט), שתמוה מאוד דאיוה מועד ויו"ט הוא יום שריפת בית אלקינו. וגם מה שנהגו להקל קצת באבילות אחרי הצות היום ושוחטים ומכניס צרכי סעודה, ולכאורה כלפי לייא והלא לעת ערב התחיל החורבן שאז הציתו אש בהיכל, ור' יוחנן אמר אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי וכו' (תענית כט.), ולמה דוקא אז מקילים קצת.

ונראה בהקדם מה שכתבו תלמידי הבעש"ט לפרש אורז"ל (אבות פ"ב) אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, אל תעש תפלתך דייקא קבע רצ"ל שלא תתפלל למען עצמך אלא למען המקום, שכל בקשות בני ישראל אינם בשביל עצמם אלא למען כבוד השי"ת ושיהא נחת רוח לפניו ית"ש. ובדרך זה כתבו לבאר דברי המדרש (מובא בבנ"י מאמרי השבתות מאמר ו' אות ד') מפני מה ישראל מתפללים ואינם נענים מפני שאינם יודעים להתפלל בשם, היינו שאינם יודעים לבוין בכל בקשותיהם למען כבוד השי"ת (ועיין דברי אמת פרשת בהר בשם הרה"ק הרבי ר' בער). ולדוגמא, כשמתפלל אדם על

פרנסה יאמר לי כשלעצמי יספיקו עשבי השדה למוזן ומחיה, אבל כבר ארוז"ל (סוטה מג.) אלמלא תפלתו של דוד היו כל ישראל מוכרי רבב שנאמר שיתה ה' מורה להם, וברש"י שהיו הגוים נוהגים בהם כבוד וידעו הגוים שהן אנוש ואינם אלהות שאין כל הכבוד והגדולה שלהם עיי"ש, ולכן תן לי די מחסורי למען כבוד שמך לבלתי יתחלל בעמים בראותם חכמת המסכן בזויה, והיא תחלתך שיראו כל באי עולם כי הבוטח בה' חסד יסובבנו ופרנסתו מצויה לו בהרחבה. ואם הוא זקוק לרפואה יפיל תחנתו ויאמר, יודע אני כי מעשי הרעים הם בעוכרי וכאמרו (תהלים ג, טו) ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי וגו', אבל בכל זאת הרי כשאני בריא אולם הנני עושה קצת יותר נחת רוח לפניך מאשר במצבי הנוכחי, והארכתני מזה כמה פעמים בהקפות דליל שמיני עצרת בביאור הכתובים: אליך ה' אקרא ואל ה' אתחנן, כלומר למענך אקרא ואתחנן מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היוודך עפר וגו', ולכן שמע ה' למען כבודך וחנני, ה' היה עוזר לי וגו', כי אז כאשר תרפאני יהא למען יזמרך כבוד ולא ידום ה"א לעולם אודך. וכן בכל בקשותיו יתבונן כך ויאמר שלעצמו טוב לו בכל אופן, וכל כוונתו אינה אלא כדי שיכול לעבוד את השי"ת ולא ייפרד מדביקותו.

והנה בתפארת יהונתן פרשת נצבים (בפסוק ושב וקבצך מכל העמים) כתב טעם ענין חבלי משיח שיהיה סמוך לגאולה, כי השכינה עמנו בגלות אם על הבנים רטושה לשמרנו, ולעת הגאולה לא ישוב השכינה אתנו בפעם אחת רק השכינה ישוב מקדם לארץ ישראל ואח"כ ישוב אנחנו לשם, כי צריך הרבה דברים קודם לקיבוץ גלויות ואי אפשר אם לא השכינה במקומו, וא"כ כשאני בגולה וה' אין בקרבנו יהיה עלינו צרות מצוקות כי אין כאן מנוח, והוא מאמר הקרא ושב כי מתחלה ישוב ה' לארץ ישראל ואח"כ וקבצך ולא יהיה בפעם א', עבל"ק. וע"פ דבריו מובן מה שמצינו ראינו שהרבה צדיקים כתבו חשבונות שונות על זמן הגאולה, ובספר אבן יחיאל סוף דניאל כתב שהגאולה תהיה בשנת ת"ש או מיד אחרי זה (ויש לציין שבדרך כלל המחשבי קצין אמרו זמן שיהא בדורם ובימיהם והוא ברוח קדשו חזה על הרבה דורות אחריו), ובעוה"ר כבר יצאו מהם מה שיצאו ועדיין לא נושענו, וכנראה שלא ראו אלא לעת חזרת השכינה לארץ ישראל להתחיל ההכנות ואילו זמן ארוך ההכנות לא נתגלה לשום אדם, ואכן בשנת ת"ש הוחל החורבן המר של אותו רשע ימש"ו שהרג מסלחה ומשמנה של היהדות וגרע חלק גדול של יהודים שומרי תורה ומצות והם החבלי משיח שנגרמו על כי אין ה' בקרבנו מחמת שהשכינה חזרה אז. וכתב בשנת ת"ש או מיד אחרי זה, כי לא נגלה לו כמה זמן יארכו ההכנות עד שיבא משיח, והבן.

ועב"פ מבואר שחמל ה' על עמו והגלה שכינתו עמנו לשמרנו, שלולי זאת היו באים עלינו בכל עת צרות מצוקות כמו אחרי שחזרה שכינה, וה"ו היה

מתקיים בנו ואבדתם בגויים, ולזה צדקה עשה הקב"ה עם ישראל ושרף את היכלו ושכינה הועלה ממקומה, וכמבואר בחז"ל (ר"ה לא.) שעשר מסעות נסעה שכינה וכו' עיי"ש, והיא אתנו בגלות לסוכך עלינו, וכמבואר בזה"ק ששכינתא קדישא היא אימא דחזיא לחפאה על בנהא, ועיי"ז יש לנו תקומה ולמרות כל הצרות המרות שניתכו עלינו בגולה אחר גולה גולה וסורה עדיין זרע אברהם יצחק ויעקב חיים וקיימים.

ובאמור, כל עיקר דאגת ישראל קדושים ובקשתם אינה אלא למען כבוד השי"ת וכמו כן בחורבן בית המקדש לא הצטערו על צרותיהם הפרטיות, אלא כל דאגתם ופחדם היה על זה שמגורשים מהסתפח בנחלת ה', וכדבר האמור (איכה ד, כב) כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאוד, כי בחר ה' בציון אוה למושב לו זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי איותיה ועתה שהולכים בגולה הגם מתרחקים מעל פני ה', ויהא ח"ו מסך המכדיל בין ישראל לאביהם שבשמים, ובכתבים הקדושים וכן ברכינו בחיי ועוד ספרי אמת יש ענינים על זה שהאבן שתיה נמצאת היום בתוך בית תיפלתם של הערביים ימש"ו, ה' ירחם כבר, וכתבו על זה טעמים ע"פ סתרי תורה המובנים להיודעים דרכי ה' בסדר השתלשלות העולמות, וח"ו אם היה בית המקדש קיים ושכינה שרויה שם בודאי שהיה בכך סכנה גדולה וכשראו בני ישראל שהשונאים הציתו אש בהיכל ידעו והבינו שנסתלק השכינה משם, דלולי זאת לא היה ניתן רשות לרשעים לשרוף את ההיכל, והיה להם נחמה פורתא בזה שהשכינה תלך עמהם בגולה אם על בני רוטשה.

וייבן בה מה שנאמר בקינות שטיטוס ראה מלאך מיכאל מהלך לפניו וכבה את המנורה, ובודאי שיש בזה סתרי תורה בסוד הכתוב כל רעיה בגדו בה, אבל בפשטות י"ל עפמ"ש (שבת כב:) בנר מערבי עדות היא לכאי עולם שהשכינה שורה בישראל, ולזה התכוון שרן של ישראל להראות בכיבו המנורה שהשכינה הלכה משם עם ישראל בגולה, הגם שבודאי נשאר שם אצל הכותל מערבי, וכידוע שהקדושה מתפשטת ואינה מסתלקת, והם ענינים פנימיים ודברים גבוהים המובנים למי שזכה להשיג אחד מני אלף בזה, והמבין יבין.

ועפ"ז י"ל מה שכתב ביוסיפון (פרק צ"ד) שטיטוס רץ לכבות האש מעל קדש הקדשים ויצעק על השורפים ומשחיתים עיי"ש, (והגם שיש מפקקים אם כל דבריו אמיתיים כי היה בשבי תחת יד הרומיים והיה מוכרח לכתוב לטובתם, מכל מקום קשה לומר שבדה כל הסיפור מלבן, ובפרט שהיה אדם גדול ויש אומרים שחיברו יוסף הכהן משוח מלחמה, והחיד"א הביא שנהגו ללמוד בספרו). ולהאמור י"ל שזה היה מחמת גודל רשעתו שהתכוין שלא יישאר שריד ופליט משונאיהן של ישראל, כי ראה וידע שאם לא יחריבו את בית המקדש תישאר השכינה שם וכשילכו ישראל בגולה בלי השכינה יקויים

בהם ח"ו ואברתם בגויים. אבל מיכאל סניגורן של ישראל היה שם ואחו אש בקירות הבית, ועי"ז אם על בנים רומשה לחפאה על בנהא.

ולפיכך מקילים באבלות בת"ב לעת ערב, וגם נקרא יום מועד, דכמו שאז נוחמו בני ישראל בראותם שהשכינה הולכת עמהם, וכדאיאת (זהר ח"ב ב:) ששמחו כששמעו מפי יחזקאל את מראה הנבואה שהקב"ה ירד עם הפמליא של מעלה עי"ש, כן אנחנו מקבלים נחמה ושמחים על שהשכינה אתנו בכל שנות גלותנו, והיא שעמדה לאבותנו ולנו לחיותנו כהיום הזה. וזקה"ק מצאנו זי"ע אמר פעם שבכל מקום שיהודי מקדש עצמו בד' אמות של הלכה הריהו זוכה לבחינת ארץ ישראל עכד"ק, וזה עד"ש (תמיד לב) כל העוסק בתורה שכינה כנגדו, ועי"י שלומדים וממשיכים השראת השכינה יש קיום לעם בני ישראל.

ובתב זקה"ק באגרא דכלה (פרשת מטות) שמי"ז בתמוז עד ר"ה הם ע"ב ימים מנין חסד, בבחינת וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו, וכ"ב ימים מהם הם חסדים מכוסים ששפך חמתו על עצים ואבנים בכדי להציל את ישראל, ושאז התחלת ההכנות לימים הקדושים, עי"ש שמגלה בזה רזין ממירין. ונראה דעד ת"ב היו תלויים ועומדים מחמת טענת המקטרגים שרצו לעשות פירוד בין ישראל לאביהם שבשמים ושיהא ח"ו גזירת כלייה על שונאי ישראל, ובת"ב שפך הקב"ה חמתו על העצים והאבנים כדי ששכינה הקדושה לא תישאר שם ועי"ז היא קיום לישראל, ואז התחלת התגלות החסדים, וכעין מה שהיה בים סוף שמקודם נאמר ויסע מלאך האלקים ואח"כ כתיב ויהי באשמורת הבוקר וישקף הוי'.

ונראה להוסיף בזה, דהנה מת"ב עד חמשה עשר באב יש ז' ימים, ומצינו (מ"ק ט.) בבנין בית המקדש ששמחו שבעה ימים ודחו יוהכ"פ, וכמו כן בחורבנה יש בחי' ז' ימי אבלות וע"ד (כמדבר יב, יד) ואביה ירוק וירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים, ולפי שאבל אסור בתלמוד תורה לכן אין עדיין כל כך התגלות החסדים עד מ"ז באב שאז מתחילין ללמוד בלילה, שעל זה נאמר (איכה ב, יט) קומי רוני בלילה (ועי' רמב"ם פ"ג מתלמוד תורה ה"ג), היינו לשמוח על זה שאפשר לעוסק בתורה בלילה, וכל העוסק בתורה בלילה שכינה שרויה כנגדו, וזאת נחמתנו בעניינו שעל אף שחרב בית מקדשינו בכל זאת לא עשה כלה בבית ישראל ושכינה הקדושה אתנו בד' אמות של הלכה.

ובזה מובן מ"ש (תענית לא.) מחמשה עשר באב ואילך וכו' דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יאסף וכו' תקבריה אמיה עי"ש, ותמוה למה הפליגו בעונשו כל כך, ולדברינו מובן שזה תוצאה הבאה מאליה, שהרי אלמלי לא הלכה שכינה אתנו לא היה לנו מציאות של קיום בגלות, וזה שמוסיף בתורה בלילה הוא

ממשיך על עצמו השראת שכינה והאימא חופפת עליו ופורסת עליו סוכת שלום לשמרו מכל משחית ומחבל, אבל מאן דלא מוסיף יאסף מכיון שאין לו שמירת השכינה.

וביתר שאת י"ל דמצינו (ברכות ה.) אמרו ליה לר' יוחנן איכא סבי בבבל תמה ואמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא כיון דאמרו ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהני להו וכו' עיי"ש, ועמדו בזה דמה בכך דמקדמי ומחשכי סוף סוף על האדמה כתיב, וי"ל כי מעלת ארץ הקדושה היא אשר עיני ה"א בה תמיד מראשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא, יב), והרי בני כנישתא נמי יש השראת השכינה וכמ"ש (שם ה.) דקדמה שכינה ואתיא, ואמרו (שם ה.) במילי דבי כנישתא אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות וכו' מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, ולזה כיון דמקדמו ומחשכו לבי כנישתא שם יש בחי' וה' שוכן בציון, היינו דאהני להו לאריכת ימיהם. ואתי שפיר לפי זה דמאן דלא מוסיף יאסף, דמכיון שאין לו השראת השכינה הלא למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחו"ל לא.

ובהאמור יש לבאר דברי הילקוט (ישעיה רמז תמ"ג) שהקב"ה ישלח כל הנביאים לפיים את ישראל ולא ירצו לקבל תנחומים א"ל הקב"ה אני ואתם נלך וננחמנה הוי נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם עיי"ש, ובהקדם דברי הגמרא (סנהדרין קה.) שבאו עשרה בני אדם וישבו לפני הנביא אמר להן חזרו בתשובה אמרו לו עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה כלום יש להם זה על זה כלום עיי"ש, וי"ל מה שבאו בעשרה דייקא. וי"ל דכשראו איך שעם ה' נמסר להרג חרב ואבדון טעו לומר שהשי"ת סר מאתם, ולזה באו בעשרה להורות על זה דעד עכשיו בכל בי עשרה שכינתא שריא, לא כן עתה שמכר ויגרש אותנו אין להם זה על זה כלום. וכמו כן לעתיד לבוא לא יקבלו נחמה מפי הנביאים מחמת טענה זו שהקב"ה מכר אותם וגירשם, ועד שהקב"ה בעצמו ינחם אותם ויאמר להם נחמו נחמו עמי, וי"ל עמי בחירי"ק רצ"ל שהשי"ת יאמר להם שאני הייתי עמכם ואתם עמי ועמדי בכל עת ובכל זמן, וכל זמן שאתם עמי ומקבלים עליכם עול מלכות שמים ואומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד לא אעזבכם, כי גם בעבודתנו לא עזבנו אלקינו, ואף גם כמחנות השואה היה אתנו, והשרידי מעט שנותרו לפליטה לא ניצלו אל ע"י השי"ת בכבודו ובעצמו, ואז יתנחמו בני ישראל דמכיון שהשי"ת היה אתם בודאי גלוי וידוע לפניו הטוב ומטיב לרעים ולטובים שהכל היה לטובתינו. ומהפמורה זו מתחילים השבעה הנחמתא, דבת"ב כשחרב בית המקדש ראינו שהשי"ת הלך עמנו בגולה, וזאת נחמתינו בעינינו.

ובשם שזערינו אינה אלא בשביל העדר כבוד מלכות שמים, כך אנו מבקשים ממי שאמר לעולמו די שיאמר לצרותינו די אין מגמתינו להיות שרים ורוזני ארץ, או כדי לאכול מסעודת לוייתן ושור הבור ויין המשומר, חלילה וחס, גלוי וידוע לפני הכוחן כליות ולב שאותם שהם באמת הזרע אברהם יצחק ויעקב והבעלי דעת אינם מצפים לשליש ולרביעי, ואדרבה הם בוחלים בארמונות פאר ועבדים ושפחות, וכל כסף וזהב שבעולם אין שוה להם, וכל רצונם ומאויים היא לראות בהתגלות כבוד שמים שיהיה ה' למלך על כל הארץ, וכאמור (עובדיה א, כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו ואולם אין שאיפתנו בזה לראות נקמה ברשעים הללו ימשי", רק בשביל שאז והיתה לה' המלוכה.

ועל דבר זה אנו יושבים לארץ ובוכים באמירת הקינות, והגם שלדעת הרבה ראשונים האידנא דליכא שלום וליכא שמד רצו מתענין רצו אין מתענין (ע"י טור וב"י סי' תקנ"ג), אנו רוצים להתענות כשאנו רואים שכינתא בגלותא, ואף שהיא בארץ ישראל גם שם גויים משלו וה' אין בציון, כי ההסתר פנים גדול מאוד ומשנאך נשאו ראש על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפונך, ודרכי ציון אבלות מבלי באי מועד שאין רואים שם שבת ויו"ט, והקרבות בטלות, ומפני המאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואף שכבר נתקרבו מכל מקום הלא אין אנחנו יכולים לעלות וליראות וכו', שתשוב ותרחה עלינו ועיקר בקשתנו היא ועל מקדשך ברחמך הרבים וכו' גלה כבוד מלכותך עלינו ולא שנצטרך לנסוע אלא וקרב פזורנו מבין הגויים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ והביאנו לציון עירך דייקא ברנה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם, וכל זאת רק למען אשר ושם נעשה לפניך את קרבות חובותינו וכו'.

כך אנו מתפללים ובוכים להשי"ת, ועל זה מקוננים אבלי ציון וירושלים באמירת תיקון חצות, לא על עסקי פרנסה ועל הברכה שעשתה התבואה לשלש השנים אלא על ציון וירושלים על כן ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה, ואין אנו שמחים אל גיל כעמים שיש לנו מדינה עצמאית, כי לא באלה חלק יעקב בני א' חי הקדושים אינם שמחים בזה שיש להם מלוכה כזויה ומטבע עצמיי, וגלוי וידוע להבוכ"ע שמאמינים בני מאמינים מתאבלים גם היום כמאז בלי שום שינוי, ואצלינו אין זאת בגדר אבלות ישנה אלא אבלות חדשה שמתחדשת ומתגברת מדי שנה כשרואים שעברה שנה נוספת ועדיין בית מקדשינו לאמאכולת איש ונכרים מרקדים בהיכלו, וחילול השם מתרבה והולך מיום ליום, ומתקיים בנו עתידה תורה שתשתכח מישראל ויורדים מטה מטה, למה יאמרו הגוים איה נא אלקיהם, עד מתי תסתיר פניך ממנו, אמנם אתה נמצא עמנו בגולה אבל אנו מגששים כעור בצהרים ואין רואים אותך, וכדבר האמור (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, רצ"ל הגם שאהיה

תמיד עמיהם ולא אעזבם אבל אסתיר פני שלא יוכלו לראות, ורצוננו לראות מלכנו בהר ה' אשר שם נעלה וניראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו ככתוב בתורתך שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו'.

ובשארכו ימי גלותינו ריחם השי"ת ושלח לעולם נשמות קדושי עליון תנאים ואמוראים רבנן סבוראי גאונים וראשונים וכשארך עוד יותר נשלח האריה"ק וחבריא קדישא דיליה בצפת, ומאוחר יותר נשלחו הבעש"ט ותלמידיו הקדושים, וכל זאת כדי שבני ישראל יוכלו להתחמם לאורם ויהא להם נחמא פורתא בגלותם. סח לי כ"ק אאמו"ר זי"ע שפעם היה בצאנו הרה"ק המכונה "גוטער איד" (בן המאור ושמש), ונתאספו אנשים באכסניא שלו לכבודו, ואמר בתוך אחד השיחים שאצל רבה"ק מלובלין ישבו ארבע מאות דארפס אידען קלארע בעלי רוח הקדש, נענה אחד מהנוכחים ושאל אם היו שם גדולים כאלו מדוע לא פעלו להחיש את ביאת המשיח, ויען לו הרה"ק: מיר האבען נישט געוויסט אז עם פעהלט אויס, עכד"ק, וכ"ק אאמו"ר הפליא מאוד את הדברים, כי היו דבוקים בבוכ"ע בכל עת ורגע והיו משוטטים בעולמות העליונים ואור הגנוז האיר להם עד שלא הרגישו בצרת הגלות, ואף בנשיות העמים ראו את הטוב הגנוז בזה דצדיק הוא ה' כי פיהו מריתי. ואולם אף הוא לא אמר אלא שאז אצל הרבי מלובלין לא הרגישו שזה חסר כל כך, ואולי אחרי זה כשסיפר את הדברים כבר היה החסרון ניכר ונרגש, וזאת למרות שאז חי עדיין זקה"ק בעל דברי חיים ועוד צדיקים, ומה נעני אנן אבתריה כשאנו שרויים בחשכות של תהו ובהו ודור של שמד והרס וחורבן בנשמות ואלפי פעמים ככה ברוחניות, ואיך תנחמוני הבל בכסף ונכסים, ואנשים בונים לעצמם ארמונות פאר כאילו ירדו כאן על מגת להשתקע רח"ל. ורואים שכבר באו מים עד נפש ואי אפשר לסבול עוד, ונבחר מות מחיים ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר הם חיים עודנה.

ובהאמור י"ל טעם הדבר שאסרו ללמוד בתשעה באב, דלהורות נתן שאין אנו מתענים ומתאבלים על אבדן המלוכה וחורבן העיירות, אלא על הביטול תורה שנגרם עקב הגלות, ועל שאין אנו יכולים להניח תפילין כדת בזהירות מהיסח הדעת, ועל שנבצר מאתנו להתעמף בטלית מצוייצת כדת מכיון שאין לנו תכלת. ואחרי הצהרים כשכבר אין יכולים להחזיק מעמד מחמת גודל הצער, אז לובשים טלית ותפילין ואומרים קצת פסוקים ומזמורים, ואחר כך מגיע ט"ו באב ונעורים כל הלילה בלימוד התורה, ובוה שב רוחינו בקרבנו בראותנו כי השי"ת השאיר לנו את תורתו והלך אתנו להיות עמנו בד' אמות של הלכה, וזאת נחמתינו בעניינו. ואחרי כל ת"ב זקוקים בני ישראל לנחמה והתחזקות מאת השי"ת החונן לאדם דעת שיישינו יראה כי ה' אתנו ויתחזק וישמח בה' ותורתו, דמי שזוכה יכול גם היום לראות מסוף העולם ועד סופו ע"י

אור הגנוז, וכידוע מהבעש"ט על מ"ש (הגיגה יב.) אור שברא הקב"ה ביום הראשון וכו' עמד וגנוז מהן, ואמר הבעש"ט שגנוז בתורה.

ונבא לביאור הכתובים ובהקדם עוד מ"ש רבה"ק מזלובלין שבעת ההיא הכוונה על עקבות משיחא. והנה כבר ארז"ל (סוטה ד.) וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך וכו' עיי"ש, ובפשטות נראה עוד שהיה משה רבינו ע"ה משתוקק לראות קדושות והשגות שאפשר להשיג באוירא דארץ ישראל ובירושלים העיר רכתי בדעות ובהר הבית והמקדש כי זה שער השמים, ועכ"פ ברור שלא התכוון לגשמיות ח"ו, ואדרבה הלא ביקש להיכנס כהדיוט והיושע מלך או דרך אויר ודרך חלל (ילקוט בפרשתינו). וזה אומרו ואתחנן אל ה' כלומר למען ה', ורצה להמשיך שכמו שהוא אינו מבקש אלא למען כבוד שמים כך בעת ההיא לאמר, רצ"ל שבעת הגאולה ג"כ יאמר כל אחד מישראל ויבקש רק בשביל כבוד שמים אל ה' בעת ההוא לאמר שכל אחד יאמר ויתפלל שרצונו להתקרב אל ה' לעבדו וללמוד תורתו, ושהשי"ת יתקרב אלינו ויסלק ההסתר פנים.

והמשיך ואמר אתה החלות להראות את עבדך את גדלך וגו', ולמטרה זאת אני משתוקק ומבקש אעברה נא וגו' שאוכל שם לראות ביותר את גדלך. ורצה להמשיך לדורות עולם שתמיד ישתוקקו ויבקשו רצונו לראות את מלכנו, ברוח הקדש בבחי' חוזה ובבחי' רואה, ולא שח"ו תשתכח תורה מישראל, ולפיכך רצה ג"כ להיכנס לארץ ישראל שבהיותו שם יוכל להמשיך זאת שאף אחרי החורבן לא ירצו לעלות בשביל מלוכה וכדומה אלא מחמת ששם יותר קל להגיע לדביקות בבוכ"ע. וז"ש ויתעבר ה' בי למענכם, רצ"ל שלמענכם ובשבילכם היה רעה כזה שאיני נכנס, שאלמלי נכנסתי הייתי ממשיך שכל ישראל יהיו במדריגה זו לשאוף תמיד יומם ולילה רק לדביקות ה'. ויאמר ה' אלי רב לך דייקא, שרק אתה זכית להגיע לשיא המדריגות לעבוד את השי"ת בלתי לה' לבדו, והגעת למדריגה הכי גדולה שילוד אשה אפשר להגיע אליה. ומה שרצית להמשיך על דורות האחרונים אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, רצ"ל שלא תוסף לדבר ולבקש על זה שכולם יהיו אלי ולכוון בלתי לה' לבדו.

ועפ"ז י"ל טעם למה שזו' אדר יום מיתת מרע"ה הוא יום תענית, וכבר עמד על זה זקה"ק בעל דברי חיים זי"ע לבאר ההבדל שבין יום זה ליום ל"ג בעומר. ולדרכינו י"ל כי אלמלי לא מת מרע"ה והיה נכנס לארץ היה ממשיך שגם בשנות גלותם לא יהיו מתענים ובוכים אלא למען כבוד השי"ת, ואלמלי היה כן מכבר היינו נגאלים, ולפי שלא נכנס הגנו מתדרדרים והולכים ושואפין להבלי עוה"נ, ובכל דור ודור כשהיו מרבים לבכות ולעורר רחמים על הגאולה נתנו להם כמתנת שוחד קצת שררה וכבוד וממון וההמון היה מתנחם ושמח בכך, וכדומת התינוק שנותנים לו כצעצוע שברי כלי חרס כדי להרגיעו

ולהשתקו מבכיותו, ודין גרמא דעצירה שעדיין לא נושענו. ולפיכך מתענים ביום ז' אדר וזוכים על זה שהמצב מתגרע והולך מדור דור. שמחליפים חיי עולם בחיי שעה של פניות ותאוות, ובאמת אף חיי שעה אינם אלא דברי הבל וטפשות, ואין רצוני להתרעם ולקטרג אבל האמת ניתן להיאמר שהרבה מהנוסעים לארץ ישראל כוונתם רק בשביל ששם יחיו בתנאים יותר נוחים, ובודקים ודורשים תחלה אם היא להם שם כל הנוחיות, ואין עיקר מגמתם להשתמח במקומות הקדושים ולישק עפר מקום שכונה ירדה, ועל דרך שאומרים בציונים שבקינות לת"ב, ואם היה כל אחד אומר את הדברים בכוונה רצויה בלב שלם כבר היינו זוכים לגאולה.

ולפיכך קורים פרשת ואתחנן אחרי ת"ב, להורות על סיבת הדבר שעדיין לא נושענו מפני שאינם יודעים להתפלל בשם, שלא בנינו בשביל כבוד שמים בלבד אלא נתערב במחשבתנו פנייה להבלי עוה"ז. וקורים בפרשה זו, ואתחנן אל ה' אם אתפלל למען ה' כי רצוננו לראות את מלכנו בעת ההוא לאמר אתה החלות להראות את עבדך וגו', רצ"ל אז היה כל אחד מישראל יכול לומר אתה החלות וגו', שכולם היו זוכים לראות את גדלך ואת ירך החזקה וגו'.

וירחם השי"ת הנותן לפתאים ערמה והחונן לאדם דעת יתן לנו לב לדעת ולהשיג את השפלות והחשכות ויעזרנו שנזכה באמת להיות מאבלי ציון וירושלים, ובזכות זה יעזור השי"ת שיהא ליהודים אורה ושמחה וששון ויקר, והימים הללו יתהפכו מיגון לשמחה מאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול, ויפתחו שערי רחמים וחסדים, וכל ישראל די בכל אתר ואתר ויושעו בבני חיי ומוזני רויחא, וכשמוע שופר בקול יחפרו אויביהם ושונאיהם, ויניגאל גאולת עולם בב"א.

תוכן הענינים : (רעוא דרעוין)

- בכל התפלות שאנו מתפללים צריכים לכוון רק למען כבוד השי"ת.
- מהתפארת יהונתן בטעם ענין חבלי משיח שיהי' סמוך להגאולה, ובדבריו מובן מה שמצינו אצל צדיקים שכתבו חשבונות שונות על זמן הגאולה.
- אצל חורבן ביהמ"ק לא הצטערו על צרותיהם הפרטיות רק על שגורשו מהסתחף בנחלת ד'.
- ביאור הנאמר בקינות שטיטוס הרשע ראה מלאך מיכאל מהלך לפניו וכבה את המנורה, ומיהוסיפון שרץ לכבות האש מעל קוד"ק ויצעוק על השרפים והמשחיתים.
- הענין שמקילים באבילות בת"ב לעת ערב, וגם נקרא יום מועד.
- מוקד"ק באגרא דכלה שמ"ז בתמוז עד ר"ח הם ע"ב ימים מנין חסד והחסדים בזה.
- ביאור הגמ' (תענית לא.) מחמשה עשר באב ואילך וכו' דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יאסף.
- ביאור הילקוט שהקב"ה ישלח כל הנביאים לפייס את ישראל ולא ירצו לקבל תנחומים עד שהקב"ה בעצמו ינחמם ויאמר נחמו נחמו עמי.
- בטעם הדבר שאטרו ללמוד בתשעה באב, כי אין מתאבלים על אבדן המלוכה אלא על הביטול תורה.
- טעם למה שז' אדר יום מיתת משרע"ה הוא יום תענית.
- ביאור הכתובים בפרשתו והענין שקורים ואתחנן אחר ת"ב להורות על סיבת הדבר שעדיין לא נושענו מפני שאין יודעים להתפלל בשם.

לעילוי נשמת

הרה"ח מוה"ר צבי בהר"ר אברהם יהודה ז"ל
נלב"ע י"ב מנחם אב תשס"ח – ת. נ. צ. ב. ה.
הונצח ע"י בנו
הרה"ח מוה"ר רפאל אהרן קנאפפלער הי"ו

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר חיים ארי' קנאפפלער הי"ו
לרגל שמחת הולדת הנכדה
בת לחתנו הרה"ח מוה"ר ישראל גאלדהירש הי"ו
*

ולע"נ אביו הרה"ח מוה"ר צבי בהר"ר אברהם יהודה ז"ל

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר ארי' שלום דייטש הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבן שלמה נ"י
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר יצחק ישראל הערשקאוויטש הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבן אהרן נ"י
למז"ט ובשטומ"צ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז

718.431.1055